

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Cursus Theologicus

Gormaz, Juan Bautista

Augustae Vindelicorum, 1707

Sect. 2. Solvuntur opposita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81978](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81978)

na est, & commentitia, & ad illudendum Sacris litteris, & pluribus Veterum testimoniis excogitata. 62. Illa quoque distinctio, quæ opus dicitur bifariam bonum, vel quia ex objecto, & omnibus circumstantiis rectum est, & bonum, quod moraliter bonum appellari consuevit; vel quia est meritorium præmii æterni, eo quod sit à vivo Christi membro per Spiritum Charitatis, rejicienda putatur. Ex quibus patet, Ens supernaturale theologicum esse naturæ indebitum, & exaltativum illius, conducens ex intrinsecis suis ad vitam æternam, sive ad intimam Dei possessionem: ergo.

391. Fit quartò: Ens supernaturale Theologicum excedere appetitum naturæ rationalis innatum, non verò naturalem elicitem effectivè inefficacem; neque connexionem naturæ, in sententia aliquorum, quoad esse possibile; benè verò quoad esse actuale: Ratio eorum est, quia connexio cum termino, præcisè ut possibili, non impedit, ne talis terminus sit donum omninò gratuitum, si conferatur; connexio verò naturæ cum termino, ut actuali, impediret, ne esset donum omninò gratuitum, si naturæ conferretur; adeoque impediret, ne esset supernaturale. Qua de causa Ens supernaturale Theologicum excedit vires inductivas naturæ rationalis tam Physicas, quam morales, sicque apertè est supra naturæ ordinem. Unde si principium supernaturale produceret actum aliquem naturalem, actus non haberet connexionem cum eo principio, sed posset elici ab alio principio purè naturali: actio verò cum eo principio connexa esset supernaturalis, licet connecteretur cum termino naturali; actio enim supernaturalis connecti potest, & exigere ex intrinseca natura sua terminum naturalem, non è contra: Sic unio hypostatica ex natura sua exigit Humanitatem; Humanitas verò ex natura sua nequit exigere unionem hypostaticam. Fit quintò: Ens supernaturale Theologicum comprehendere sub se plura entia creata, secùs prædicata divina: Ratio est, quia vocis significatum extendi non debet ultrà instituentium intentionem: atqui ex Pontificibus, Conciliis, & PP. supra adductis vox ista *supernaturale* in sensu Theologico instituta est ad significandum ea entia, quæ naturales vires, & jura excedunt, naturamque elevant ad certum gradum se habendi, aut vivendi planè gratuitum, simulque sunt dona à Divina Voluntate strictè pendencia, quæ procul sunt à Divinis prædicatis: ergo &c. Videatur Ruiz de Montoya disp. 29. de Provid. sect. 2. n. 22. ubi 50. colligit loquendi modos ad significandam supernaturalitatem Theologicam, ex Conciliis, & PP. enti creato purè convenientibus: v.g. dona Spiritus Sancti, infusio bonorum, promissa pretiosa, inspiratio, illustratio, & id genus alia.

392. Fit sextò: Deum non vocari Ens supernaturale cum ea restrictione, aut philosophicè, aut theologicè; cum ejusmodi restrictiones contrahant illud ad ens creatum ex dictis: etenim, ut ait Ex. D. Traët. de Angelis c. 28. n. 1. Deus excellentiori modo est supra naturam omnis crea-

turæ, sive absolute absque ulla restrictione: pernus. Qua de causa apertè vocatur auctor naturalis, & auctor supernaturalis: naturalis quidem in ordine ad dona naturalia, actusque naturales; Supernaturalis verò in ordine ad donata supernaturalia, & actus supernaturales: cum eadem eadem realis, & virtualis Omnipotentia sit etiam virtus, quæ constituitur auctor naturalis, effectus creati, qui connectuntur cum auctore naturali, connectuntur etiam cum supernaturali; secus autem inter se effectus naturalis cum supernaturali: nam effectus ex intrinsecis suis non conducens ad vitam æternam exitum absque dependentia ab effectu ex intrinsecis ad vitam æternam conducente. Sic visio humana existit absque dependentia ab audientia, licet è contra; quamvis ab eodem homine utraque pendear, idèque evenit in omnibus effectibus disparatis, ab eodem indivisibili principio procedentibus. Ex quibus omnibus patet, attritionem, seu contritionem sufficientem ad valorem Sacramenti, non solum esse honestam, sed etiam theologicè supernaturalem, cum ex intrinsecis suis conducatur ad justificationem, sive ad intimam visionem, intimamque Dei possessionem.

SECTIO II.

Solvuntur Opposita.

§. I.

Objices primò, contra primam Assertionem ex Hæreticis. Qui ex metu Gehennæ dolet de peccatis, peccat: ergo attritio ex metu Gehennæ non est actus honestus. Probatum Antecedens ex Augustino dicente, quòd si fur doluit furari, ex eo solum quòd videtur, furti esse conscius: ergo similiter qui dolet de peccato, & doluit peccare, ex eo solum, quòd timeat Gehennam, peccati conscius est. Confirmatur primò. Attritio pura ex metu Gehennæ est actus, quo quis magis dolet de peena, quam de culpa: ergo est actus vitiosus. Confirmatur secundo. Attritio pura ex metu Gehennæ includit virtualiter hunc affectum: peccata non detestaver, si nulla esset imposta pena: ergo est vitiosa. Confirmatur tertio. Dolor ex timore mundano non est honestus: ergo neque dolor ex timore servilis est Attritio ex metu Gehennæ. Confirmatur quartò. Attritio non est actus virtutis: ergo neque actus honestus.

Respondeo, nego Anteced. ad probationem nego Conseq. Nam D. Aug. dum ait, quòd si fur doluit furari, ex eo quòd videtur, peccati conscius, supponit, quòd talis fur habeat intentionem furandi; & quòd retineatur solum à æterna executione ex timore aliorum; ac retinetur qui detestatur peccatum propter penas Inferni non retinet amplius voluntatem peccandi ad faciendum enim Infernum coram Deo, qui facit tatur corda, non satis est abstinere ab opere eterno, si adest peccatum internum, adeoque Attritio, de qua loquimur, non solum est imbecilla, sed etiam cum peccato externo, sed etiam cum

interno, ac proinde excludit omnem voluntatem peccandi, ut ex toto tractatu fati constat, & docet August. cit. n. 372. Ad primam Confirm. disting. Anteced. magis dolet de pœnâ appetiatiâ, sive præferentem malum pœnâ malo culpæ, nego; non appetiatiâ, sed per affectum rectum compossibilem cum actu, quo magis doleat de culpa, quam de pœnâ, transeat Anteced. & nego Conseq. quia huiusmodi actus non est vitiosus, sed virtuosus, ut clarè constat ex n. 344. & 348.

395. Ad secundam Confirmationem, nego Antec. Attributio enim excludens omnem voluntatem peccandi, & compossibilis cum contritione perfecta, qualis est ista, de qua agimus, nequaquam præferet illam tendentiam conditionalem peccandi, si non esset pœnâ: imò potius illam excludit ex n. 233. Ad tertiam Confirmat. nego Consequ. quia pro timore mundano intelligitur timor creaturæ, cuius affectu non veretur homo offendere Deum; qui quidem timor non tollit affectum peccandi, sed potius est causa peccati, adeoque est malus; timor verò servilis, quem Attributio vera præferet, est timor Dei, què homo timeret offendere metu pœnæ; quam Deus peccatis infligit, qui cum peccato, & affectu peccandi impossibilis est, adeoque non est pravus, sed honestus. Ad quartam Confirm. nego Consequ. quia licet attributio se sola non sit actus virtutis exigentis formari charitatem, est actus virtutis disponens ad habendam charitatem, ut constat ex n. 341. adeoque ex intrinsicis suis est naturæ, ut rationali conformis, & exinde virtuosus ex n. 12.

396. Obijciens secundò ex Jansenio, Lupo, & Lovaniensibus: Attributio ex metu Gehennæ retinet intus voluntatem peccandi, & solum reprimit ab opere externo ob timorem gehennæ: ergo est vitiosa. Probat. Antec. ex August. tract. 9. in Ep. Joan. ubi peccatores, ita timentes, atque à peccato ita abstinentes, comparat adulteræ, quæ habens animum adulterandi, abstinere solum ab opere, timens, ne à marito deprehendatur, & severè puniatur; vel Lupo invadenti ovile, metuque canum, & pastorem recedenti, sine præda quidem, sed non sine affectu auferendi, si potuisset: ergo talis Attributio de metu gehennæ retinet interius voluntatem peccandi. Confirmatur primò ex Augustino, qui timorem servilem distinguit à filiali pœnæ scèdum animum, quo quis à conspicuis, id est externis peccatis, ob annexi illius mali pœnalis metum abstinere; sed timor gehennæ est timor servilis: ergo solum abstinere à peccatis conspicuis, sive externis, scèdum autem ab internis.

397. Confirmatur secundò. Juxta omnes Philosophos: *metus causas involuntarium*: & ea, quæ aguntur purè ex metu, secundum se spectata, sunt involuntaria, esto, prout hic, & nunc aguntur, sint voluntaria, sicque evadunt mixta ex voluntario, & involuntario, adeoque ea, quæ ex puro metu fiunt, hunc sibi actum habent conjunctum: *nollem hoc facere, nisi mali impendentis metu cogerer*: ergo, qui proponit servare manda-

ta ex puro metu gehennæ, involuntariè proponit, & hunc animum necessariò habet conjunctum: *Non proponerem, nec mandata servare, si Infernus non esset; vel nisi metus Inferni cogeret*, qui quidem actus, ut ex terminis constat, malus est.

Resp. nego Anteced. Ad probat. distin. Antec. 398. Comparat adulteræ peccatores timentes pœnam infligendam à Judicè, secreta cordis ignorante, concedo; pœnam infligendam à Deo secreta cordis vidente, nego Anteced. & Conseq. Ratio est, quia Augustinus, quando agit de timore servili verè atutionis, quando homo abstinere à peccato, ne incurrat pœnam infligendam à Deo secreta cordis vidente, clarè fatetur, illum rectè timere, eumque timorem esse bonum, & excludentem omnem voluntatem peccandi ex n. 372. Quando verò agit de timore servili malo, agit de eo, quo quis abstinere ab opere externo, ne incurrat pœnam ab hominibus: cum autem timor propter peccatum internum talem pœnam non incurrat, ea de causa retinet affectum pravum internum, & ille timor est malus. Sed quid exinde ad rem præsentem? Plane huiusmodi argumentatio, non solum contra Augustinum, & contra testimonia Scripturæ, & Conciliorum adducta militat; verum etiam contra ipsam lumen naturæ: timor namque efficacis pœnæ necessariò apponit media, quibus pœna vitatur: adeoque carentiam actionum, ob quas pœna incurritur: cum autem vitatio peccati externi sit medium ad non incurrendam pœnam infligendam ab homine, scèdum autem vitatio peccati interni: ea de causa talis servilis mundanus timor solum removel peccata externa, scèdum autem interna: ad fugiendam verò pœnam infligendam à Deo non solum requiritur vitatio peccati externi, sed etiam interni: adeoque talis timor servilis Dei non solum vult vitare peccata externa, sed etiam interna. Exinde

399. Ad primam Confirm. dist. Maj. timorem servilem mundanum, omitto: servilem efficacem erga Deum, nego Maj. & dist. Min. nego Conf. quæ omninò falsa est ex n. superiori. Ad secundam Confir. dist. Antec. causas involuntarium, eumque actum conditionatum aliquando, omitto; semper, aut in nostro casu præstat utrumque, nego Anteced. & Conseq. Explico solutionem. Quando intervenit metus libertatem non everrens, potest homo operari, vel contra metum, vel juxta metum: v. g. potest committere peccatum non obstante metu Inferni, & hoc est operari contra metum, vel potest abstinere ratione metus à peccato, & hoc est operari juxta metum. Aliquando verò evenit, ut intercedente metu velit homo efficaciter id, ad quod inclinat metus, licet habeat volitionem inefficacem oppositam: v. g. quando mercator projicit merces in Mare propter metum submersionis in tempestate, habet volitionem efficacem projiciendi merces, & inefficacem retinendi, & tunc projectio à voluntate efficaci projiciendi dicitur simpliciter voluntaria, & ab inefficaci opposita dicitur secundum

cundum quid involuntaria, adeoque mixta ex voluntario, & involuntario. Pariter qui non obstante metu Inferni efficaciter peccat, quamvis ratione metus ineffaciter displiceat in peccato, elicit peccatum simpliciter voluntarium, & secundum quid involuntarium, ac proinde mixtum ex voluntario, & involuntario. Ceterum si volitio illa inefficax sit absolute libera, simulque sit affectus conditionatus faciendi oppositum, si non esset metus, si illud oppositum sit peccatum, talis volitio ipsa est formale peccatum.

400. Quando vero nulla datur volitio inefficax ad oppositum, sed solum datur volitio efficax operans juxta metum, sicuti regulariter Christiani dolent de peccato ex solo metu Inferni, absque aliquo actu amoris ad peccatum, & absque actu nolitionis talis doloris, actus attritionis, quem habent, non est ullo modo involuntarius. Sic viri cordati, famæ, ut par est, consulentes, consideratâ sola infamiâ ex furto proveniente, à furto abhorrent, quin tamen foveant in animo affectum illum furandi, si non esset infamia. Quinimo (quod notare maximè oportet) volitio inefficax metui opposita non causatur ab eo metu, sed ab alio comitante. Sic quando ex metu tempestatis aliquis, ne submergatur, projicit merces in Mare cum voluntate inefficaci, quâ nolle projicere, voluntas illa inefficax retinendi, & non projiciendi merces non causatur à metu submerisionis, sed ab alio metu paupertatis, & damni in projiciendo merces. Unde timor pœnæ Inferni non causat involuntarium, sed timor amittendi proprium commodum, & præsentem voluptatem, aut quid simile: Quæ de causa cessante alio contrario motivo, potest actus esse omninò voluntarius, absque mixtione involuntarii; sicuti est in illo, qui ex timore infamiæ furari non vult, qui habeat ullam volitionem furandi, si non esset infamia.

401. Ratio à priori horum omnium est, quia pœna, quæ timeretur, v. g. Infernus, mors, aut infamia, allicit, & impellit voluntatem ad absolutam nolitionem furandi, eò quòd malum illud furto incurrat; non autem allicit ad volitionem furandi, si abesset periculum illius mali, nec ad hanc volitionem inducendam habet ullam proportionem: quia actus ille conditionatus, nec necessarius, nec utilis est ad evitandam illam pœnam, adeoque quando elicitur, aliundè provenit, quàm ex eo metu. Unde licet dum voluntas operatur ex metu injusto, vel sibi involuntario impellente, possit esse, & sæpè adfit voluntas in oppositum conditionata, nimirum si proponatur ab intellectu aliud hujus voluntatis motivum: at cum contingens sit, quòd hoc aliud motivum proponatur, exindè evidentè apparet, opus non esse, ut sit volitio contraria, eamque, cum adest, non sequi ex eo metu, juxta quem quis operatur, sed ex alia causa, & motivo.

402. Rursus (quòd maximè nota) quando quis efficaciter operatur juxta metum, nunquam subsequi potest volitio opposita secum asserens ma-

lum, quòd efficaciter à voluntate vitatur; aliter voluntas efficaciter veller illud malum vitare, & efficaciter velle illud malum incurtere, quòd in ipsis terminis evidentè implicat. Quapropter cum quis ex timore gehennæ efficaciter desinat, & fugit pœnam gehennæ, cohibet voluntatem ab omni eo, quò incurritur pœna gehennæ. Cum autem pœna gehennæ incurram voluntatem conditionatam, quâ diceretur, si non esset gehenna, peccarem, eà de causâ illa volitio efficax ex timore gehennæ cohibet, & excludit omnem voluntatem peccandi, ut constat ex Trid. adducto sess. 14. c. 4. Nec videtur quomodo Adversarii oppositum concipere possint, nisi destrui sint istis principiis lumine rationis, in Philosophiâ, & Theologiâ aquè firmissimis: laborant enim plures hac ingenti equivocatione, rem rudi Minerva decedentes, & tanquam veritatem per se notam admittentes istam propositionem: *Metus causat involuntarium*, quæ si non explicetur, maximis erroribus viam aperiet.

Quapropter cum aliquis ex metu gehennæ efficaciter fugit pœnam gehennæ, solum potest cum ea volitione efficaci componere oppositum inefficacem volitionem, quâ pœnam illum non mereatur. Sic componi possunt propensio, & defectus indeliberatus erga res illas, quæ ex metu abdicantur: naturalis sensus, & displicentia doloris, qui ab earum reum abdicacione efficiuntur. Hujusmodi enim animi motus indeliberatus sunt omninò naturales, & in anima sentiente excitantur, sunt omninò, cum culpa, cum laudis expertes: Sic viri Sanctissimi hujusmodi motus citrà omnem culpam in se ipsis experientur. Quis enim neget, homines penitentes, voluntarias corporis macerationes; Martyres vero, Cruces, patibula, equuleos ex naturali doloris sensu exhorruisse. Quinimò Paulus ipse profiteretur ingenuè, Rom. 7. *Videò autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentali meæ.* Equidem & Paulo custodia divina legis rebus asperis, & martyribus cruciatus graves, & molesti erant, carnemque, & animam tentationem affligebant. Nemo tamen dixit, ob eam molestiam animi, & angorem, viris illis Sanctissimis, & fidei defensionem, & in cruciatibus perseverandis constantiam non fuisse voluntariam, aut fuisse conjunctam cum voluntate peccandi, nisi majoris mali metus obstaret.

Hujusmodi quidem affectus naturales, & indeliberati erga res, quæ ex metu abdicantur, adeò longè abest, ut impurentur ad culpam, quæ & occasio esse soleant, ut penitentia metum augeatur; ad eum modum, quo Theologi communiter asserunt, opera externa occasione esse, ut satisfactionis vis, ac pretium augeatur, quæ videlicet, cum voluntas ex metu à rebus justis abstinere, ad quas magnam habet propensionem; aut cum malum aliquod subit, à quo maximè abhorret, major conatus adhibendus est ad illam propensionem, eumque horrorem cogitandum.

endum, atque ex eo mentis fervore, & voluntatis contentione fit, ut opus Deo magis acceptum existat, ejusque Justitia aequiora praemia solvat. Unde timor ille laudabilis conjungibilis est cum vero Dei amore, & perfecta charitate. Quinimodò & imperare potest perfectum charitatis actum, ut utilem ad finem suum obtinendum ex dictis à n. 85. adeoque nullam secum afferat voluntatem peccandi ex dictis n. 344. & 349. sed excludit quamcumque peccandi voluntatem, ut requiritur ad veram attritionem, non modò quando est purè voluntaria, verùm etiam quando est mixta ex voluntario, & involuntario, ut clarè patet ex dictis.

S. II.

405. **O**bjicies tertio, ex Lupo, aliisque Lovanensibus: qui ex metu operatur, non tam vult operari, quam fugere malum imminens; ad hoc enim operatur, ut malum illud fugiat: ergo qui ex servili metu operantur, vellent, quòd nulla esset operari, affectumque habet, quo vellent nullam esse gehennam, nullas leges, nullam Dei Justitiam poenarum intentatricem, quòd malum est. Confirmatur: Attritio ex metu gehennae, quà homo vult servare mandata, & Deum non offendere, non quia malum est Deo, sed quia timenti malum, est amor sui, & non Dei: sed amor sui, & non Dei praefert hominem Deo, quòd malum est, eaque de causa amor sui radix est omnium malorum: ergo &c.

406. **R**esp. distinguo Anteced. non tam vult operari modo, quo necessarium est ad fugiendum malum, quòd timet, nego; modo, quo necessarium non est, concedo Antecedens, & nego Conf. quia ad fugiendum gehennam necesse est fugere non solum opera externa, sed etiam volitiones peccaminosae internas: cum autem illae volitiones ab Adversariis adjectae peccaminosae sint, eas excludit timor, quo operamur ex metu gehennae, ut constat ex dictis, & est expressa mens August. cit. n. 371. Ad Confirm. dist. Maj. est amor sui inordinatus, nego: ordinatus juxta licitas rationis regulas, concedo Maj. & dist. Min. nego Conseq. Amor enim, quo aliquis sibi vult ea, quae juxta rectas rationis regulas velle licet, & timet, quae ita verè timenda sunt, nec malus, nec inordinatus, nec radix malorum est, sed honestus, & à Deo approbatus, ut constat ex n. 372. tunc quidem est malus, quando aliquis amat sibi, aut timet, quòd juxta rationem rectam, Deique voluntatem, & praecipua amandum, aut timendum non est: talis autem timor quantum distet à vera attritione, nemo est, qui non videat. Imò, ut ajunt illi, qui Lutheri Sermonem de Poenitentia, & Lipticam disputationem legerunt, haec omnia argumenta adducebat Lutherus contra Catholicos, ad probandum, attritionem esse vitiosam, ut exinde colligas, ex qua radice prodeant argumentationes

R. P. Gormaz. Theolog. Tom. II.

adeò futiles: Videatur Maximilianus Ledent in Opusc. de attrit. ex metu gehennae.

407. **O**bjicies quarto ex Castoriensi: Attritio ex metu gehennae non odit propriè, neque fugit peccatum, sed solum odit, & fugit gehennam: ergo non est actus honestus impossibilem cum peccato, sed vitiosus, secum afferens affectum ad peccatum. Probatur Antecedens. Illud non propriè odio habetur, quòd non propter se, sed propter aliud odio habetur: Sic homines non propriè odio habentur, dum propter sua vitia odio habentur. Pariter via Lupis infesta non propriè horretur, dum non nisi propter Lupos horretur: ergo horror, quo peccatum propter Infernum exhorrescimus, non propriè peccatum, sed Infernum exhorrescit, adeoque non odit propriè, neque fugit peccatum, sed Infernum, secumque retinet affectum ad peccatum. Resp. nego Antecedens: Ad probationem dist. Antecedens: non propriè odio habetur, modo, quo necessarium est ad finem obtinendum, nego: modo, quo necessarium non est, concedo Antecedens, & nego Conseq. ex n. 402. haec enim argumentatio magnam patitur aequivocationem, nec capio quomodo efformari possit, nisi ab iis, qui in principiis Theologicis, & Philosophicis claudicare velint: Incipiamus à philosophicis.

408. **R**es nota est in Philosophia, quam Tyrónes, qui eam à limine salutarunt, non ignorant; duplex nimirum esse objectum, aliud materiale, aliud formale; ita ut materiale verè, & propriè attingatur, quanquam propter formale attingatur: nam licet objectum formale, seu virtus illa, quae primariò movere ad amorem, aut odium, sit aliquando extra materiale objectum; attamen ita denominat illud vel physicè, vel moraliter ut dignum reddatur, vel amore, vel odio, sive amplexione, vel fuga: Sic aegrotus medicamentum experit propter sanitatem; sanitas verò non est forma Physica, quae medicamento inheret, sed quae illud respicitur, & denominatur utile ad finem obtinendum, & consequendam sanitatem: ea autem conveniens denominatio facit, ut desiderium aegroti, simul in medicamentum, & in sanitatem feratur; in sanitatem quidem ut finem; in medicamentum verò, ut medium: adeoque eo modo, quo necesse est ferri in illud ad finem obtinendum: cum autem non sit necessarium ad finem obtinendum ferri in medicamentum, excludendo voluntatem conditionatam, quae aegrotus dicat: non sumerem medicamentum, nisi timerem aegritudinem, sufficiatque ad finem obtinendum illud sumere, quamvis sit cum ista volitione conditionata, ea de causa intentio efficax talis finis non excludit eam voluntatem conditionatam.

409. **P**ariter qui efficaciter fugit viam, quia Lupis infestam, verè fugit viam, licet retineat illam voluntatem conditionatam, quae non obstat ad finem intentum obtinendum: Voluntas autem fugiendi viam, in eo casu, solum excludit voluntatem impossibilem cum consecutione finis, nimirum

nimirum voluntatem arripiendi viam inter eam partem, quæ adhuc patet Lupis infesta: ex quo apparet evidenter nostra ratio fundamentalis, cur scilicet Attritio ex metu gehennæ excludat non solum peccata externa, sed etiam interna, adeoque & omnem voluntatem conditionatam peccaminosam: nimirum quia ad obtinendum finem fugiendi gehennam, necesse est fugere omne peccatum, cum per quodcumque peccatum incurratur gehenna. Implicat enim, quod ego velim efficaciter gehennam fugere, quam non fugio, si vel unum lethale committam, & simul velim lethale committere, unde excludo omnem voluntatem peccandi, ex n. 402.

410. Nec minus nota est res ista in Theologia. Dogma Antecedens est in Theologia Christiana Sanctissimum, præter charitatem perfectam, quæ Deus diligitur propter se, genus esse aliud dilectionis (sive spem, sive amorem concupiscentiæ dixeris) quæ Deus propter beneficia nobis collata diligitur. Jam verò si admittatur Adversariorum principium, quod res illa verè non amatur, quæ propter aliud amatur, sequitur omnino, cum Deus Optimus propter sua in nos beneficia diligitur, diligi quidem Dei beneficia, vitam, incolumitatem, æternamque in Coelis beatitudinem; Deum autem verè, & propriè non amari, ac proinde nullam aliam esse Dei dilectionem, quam perfectam charitatem, quæ Deus propter semetipsum diligitur; omnemque aliam dilectionem esse dilectionem Mundi, & peccaminosam, quod damnavit Alexander VIII. in septima ex damnatis ab ipso propositionibus, quæ sic habebat: *Omnis humana actio deliberata est Dei dilectio, vel Mundi. Si Dei, Charitas Patris est; Si Mundi, Concupiscentia carnis est, hoc est mala est.*

411. Rursus, si nihil odio haberetur, nisi quod propter se odio haberetur, exinde planè fieret, cum quis, ob allatum sibi nocumentum, proximum, odio capitali prosequitur, non quidem Proximum, sed acceptum ab eo detrimentum averfari, & odio habere: atqui peccatum non est, horrere, odio prosequi, & averfari grande aliquod nocumentum: ergo proximum odio prosequi peccatum non est, sive potius odium proximi nunquam verè, ac propriè exercetur, adeoque nec divinà lege vetandum fuit, nec in peccatorum numero reponendum. En quas in angustiis, & quos in scopulos abripiat homines, vel una in principiis Philosophicis, & Theologicis æquivocatio. Non indiget sanè Divinus Amor adeò incongruo patrocinio: neque ejus causam agunt, qui ad has angustias homines redigunt.

412. Objicies quintò, contra secundam Conclusionem ex Jansenio. Attritio ex metu gehennæ non est supernaturalis: ergo vel Attritio non sufficit ad justificationem cum Sacramento, vel non requiritur actus supernaturalis. Probatur Antec. Supposità Fide de gehenna incurrenda propter peccatum, naturalibus voluntatis viribus pullulare potest gehennæ timor: unusquisque enim naturaliter timet, quod sibi malum proponitur,

sive per cognitionem naturalem, sive per supernam naturalem proponatur: atqui timor, qui naturalibus voluntatis viribus pullulare potest, non est supernaturalis, sed naturalis: ergo &c. Constat firmatur: timor de metu gehennæ non est gratia Christi Salvatoris: ergo non est supernaturalis. Probatur Antecedens: Gratia Christi Salvatoris præstat in voluntate affectum calidiori oppositum: est enim inspiratio celestis delectationis, quæ incipit dulcescere Deus quem timebat, quæque dulcedine perfusus anima, jam non formidine penæ, sed Justitiæ delectatione operatur bonum: ergo &c. Hoc argumentum non capio, in quo distinguatur ab argumento Lutheri, ut constabit, n. 439.

Resp. nego Antecedens: ad probat. dist. Min. pullulare potest gehennæ timor, prout oportet ad salutem, sive ex intrinsicis suis conducens ad intuitivam visionem, & intimam Dei possessionem, nego Maj. prout ita non oportet, omnino Maj. & concessa Min. nego Concl. Ratio est, quia timor naturalis nullam ex se habet connexionem cum illustratione superna: idem enim perseveraret, manente naturali objecti cognitione, quantumvis superna deficeret: actus quippe naturalis exigentiam ad supernam nequaquam præferet: est enim ens supernum supra exigentiam Entis naturalis, ut constat à n. 391. & ita in ipso argumento Adversarii: timor autem supernaturalis non ita se habet, sed est affectus voluntatis exigens ad sui elicentiam præviam illustrationem supernam, cum qua connectitur adeoque ad hunc elicendum est impotens natura suis viribus relicta, indigetque gratia, quæ potens reddatur: cum autem ex motivo gehennæ ita procedit timor, de quo præsens agitur controversia, tunc non est naturalis, sed supernaturalis. Quapropter Alexand. VIII. inter 31a propositiones damnavit 14. quæ sic habebat: *Timor gehennæ non est supernaturalis.* Ex quo apparet, quam destituta maneat patrociniò adversa sententia. Vide à n. 417. Hinc

Ad Confirm. nego Antecedens: ad probat. nego Antecedens: gratia enim per Christum accepta, non solum deservit ad elicendum partem Dei amorem, quo dulcescit suaviter animus, sed ad elicendum etiam actum timoris, prout oportet ad salutem, ut constat ex num. superiori, & habet expressè Trident. sess. 6. cap. 6. de modo præparationis ad justificationem, dicens: *Per Redemptionem, quæ est in Christo, & dum peccatores se esse intelligentes, a Divina Justitiæ timore, quo utiliter continentur ad considerandam Dei misericordiam se commendo.* Pariter August. lib. de Carechizandis Scleribus cap. 5. dixit: *Ravissime accidit, timor nunquam, ut quisquam veniat: volens fieri Christianus, qui non sit aliquo timore Dei perculsus.* timor autem utilis ad salutem supernaturalis est, neque fieri potest absque illuminatione, & inspiratione Spiritus Sancti: qui enim contra verum docet, hæretico fallitur Spiritu, ait August. citat. num. 377.

415. **O**bjicies sextò, ex Gabriele: Actus naturalis, quatenus acceptatur à Deo ad salutem, includit totam illam supernaturalitatem, quam Concilia exigunt ad actum salutarem: ergo actus poenitentiae, sive contritio perfecta, sive imperfecta sit, sufficiens ad valorem Sacramenti, potest esse intrinsecè naturalis, & solum extrinsecè supernaturalis ratione acceptationis Divinae. Confirmatur primò ex Cajetano. Non solum actus Contritionis intrinsecè supernaturalis, verum etiam actus intrinsecè naturalis fieri potest per speciale auxilium Dei: sed actus contritionis elicited ex speciali auxilio Dei, sufficit ad valorem Sacramenti: ergo actus contritionis intrinsecè naturalis, dummodò ratione auxilii Dei, à quo procedit, sit extrinsecè supernaturalis, sufficit ad valorem Sacramenti. Confirmatur secundò ex Durando: Actus contritionis naturalis, non solum ab auxilio Dei, à quo procedat, potest denominari extrinsecè supernaturalis, sed etiam ab auxilio, cum quo extrinsecè conjungitur, sive ab occasione bene operandi preparata ex speciali Deo; providentia: sed talis sufficit ad valorem Sacramenti: ergo &c.

416. **R**esp. nego Anteced. quia supernaturalitas, quam exigunt Concilia in actu poenitentiae sufficientis ad valorem Sacramenti, talis est, ut ratione illius requiratur speciale Dei auxilium ad ralem actum elicendum, ut constat à num. 375. quòd ita non esset, si actus esset intrinsecè naturalis, ut constat à n. 379. Ad primam Confirm. dist. Maj. per speciale auxilium Dei, sine quo elici non posset, cum solo principio naturali, nego, sine quo posset elici, concedo Maj. & distinctà Min. nego Conseq. ut constat ex dictis. Ad secundam Confirm. dist. eodem modo Maj. denominari extrinsecè supernaturalis per denominationem, quae non impedit. ne tota entitas actus eliciatur à principio purè naturali, concedo: quae requiritur ad sui elicentiam principium intrinsecè supernaturalis, nego Maj. & dist. Min. nego Conseq. Ratio est, quia ut ex Scripturis, Conciliis, & PP. supra adductis clarè constat, eo quòd actus sit supernaturalis, omninò requiritur ad illum producendum principium naturale, quòd verum non esset, si supernaturalitas esset extrinsecè, & non intrinsecè actui: tunc enim actus elici posset absque principio naturali, & cum solo principio naturali, neque opus esset ad illius productionem speciale adiutorium Spiritus Sancti.

§. III.

417. **O**bjicies septimò. Actus Contritionis excludens voluntatem peccandi, satis est ad valorem Sacramenti, atqui talis actus potest esse intrinsecè naturalis: ergo &c. Probatur Min. Peccatum esse offensam Dei, ratione naturali cognoscitur, adeòque prout ita cognitum sub ratione universali, peccatum est verè detestabile: atqui detestatio peccati, prout naturaliter cogniti sub ratione universali peccati, est detestatio naturalis excludens voluntatem peccandi: ergo &c. Confirmatur: Actus Attritionis procedens

R. P. Gormaz Tom. II. Theolog.

ex virtute morali universali sufficiens est ad valorem Sacramenti, sed est intrinsecè naturalis: nullae quippè sunt virtutes per se infusae morales, à quibus talis actus intrinsecè supernaturalis procedat: ergo &c. Resp. dist. Maj. actus contritionis, ad cuius elicentiam requiritur speciale Dei adiutorium, concedo: ad cuius elicentiam non requiritur, nego Maj. & dist. Min. nego Conseq. Ad probationem dist. Maj. est verè detestabile per detestationem requirentem ad sui elicentiam speciale Dei adiutorium, nego: non requirentem, concedo Maj. & dist. eodem modo Min. nego Conseq. quae falsa est, ut constat ex num. superiori. Ad Confirm. distinctis pariter praemis, nego Conf. licet enim à virtutibus naturalibus acquisitis possint procedere actus virtuosus naturales, actus verò virtutum moralium supernaturales, non quidem ab illis, sed ab auxiliis Divinae gratiae, & ab habitibus per se infusis procedunt, ex Viennensi cit. num. 62.

418. **N**eque omittendum est maximum, quod ad est discrimen inter contritionem naturalem, & supernaturalem: Contritio enim naturalis cum procedat à voluntate ex illustratione naturali intellectus, quam, & non supernam exigere valet ex viribus naturalibus, secum necessariò praefert inefficaciam quandam in ordine ad propositum, propter quam, ut notavit. Ex. Doctor, Contritio naturalis absolute inefficax dici solet. Homo enim viribus naturae relictus non potest totam naturae legem multo tempore implere, adeòque ille actus non potest esse constans, nec diu suis contrariis resistere, cum non possit habere majorem vim supra eam, quam à suis principiis, & motivis, cum quibus connectitur, desumit. Quapropter si propositum aliquomodo non nitatur, tanquam in praevia dispositione, in spe auxilii Divini naturae indebiti ex n. 330. non potest omninò absolute ferri in illud objectum, quòd homini secundum se moraliter est impossibile: esset enim magna praesumptio, si aliquis judicaret, se solis suis viribus omninò efficaciter victurum omnes occasiones peccandi absque auxilio Dei, adeòque talis actus, neque esset honestus, neque vera contritio.

419. **S**upernaturalis verò Contritio, cum ad sui elicentiam exigat illustrationem supernam, cum qua connectitur, & in spe auxilii Divini nitatur, & productivè procedat à principio superno, quòd exigit, procedit omninò absoluta, adeòque omninò absolute excludit voluntatem peccandi: Quinimò ut fatentur, Nominales, Durandus, uterque Hurtadus, Arriaga, & plures alii Theologi. Sicut ex actibus naturalibus voluntatis producitur habitus naturalis acquisitus proportionatus cum viribus naturalibus; ita ex actibus supernaturalibus producitur habitus supernus acquisitus proportionatus cum viribus supernaturalibus: undè Contritio supernaturalis, & ex parte principii, quòd exigit, & ex parte singularis efficaciae sui modi tendendi, & ex parte effectus ab ipsa relictis, distinguitur à contritione naturali, adeòque ista non elicitur, ut

oporret ad salutem, bene verò Contritio supernaturalis, ut definit Araus. cit. n. 377. & Trid. cit. n. 374. Qua de causa natura non potest mereri ens supernum; bene verò demereri, quia meritum respicit merentem, ut creditorem, ac proinde affert illi jus ad præmium; demeritum verò non respicit demerentem, ut creditorem, sed ut debitorem, adeoque non in demerente, sed in offenso datur jus ad puniendum, absque ulla demerentis exigentia: nullus quippe sui punitionem exigit: Sic per peccatum possumus demereri, quin per bona opera possumus mereri Unio-nem Hypostaticam.

420.] Objicies octavo. Repugnat Attritio intrinsecè supernaturalis, cui non correspondeat objectum supernaturale: sed Attritio elicita à virtutibus moralibus univertalibus voluntatis non correspondet objectum supernaturale: ergo &c. Probatur Min. inductione: Objectum temperantiae, v. g. est moderatio in cibis, quod absque dubio est objectum naturale: objectum Justitiæ est compensare, & dare unicuique, quod suum est, v. g. pecunias Petro, & sic de aliis: ergo &c. Respondent primò Scotus, Molina, Ripalda, Arriaga, aliique, negando Maj. quo tota argumenti vis evanescit. Ratio ferè omnium eorum est, quia actus supernaturalis ex intrinsicis suis habet connexionem cum duobus extremis, nimirum cum principio supernaturali, sive Deo, ut Authore superno operante ad sui elicentiam; & cum objecto, quod attingit: Sic actus Fidei intrinsicè connectitur cum principio superno, si-ne quo elici nequit, & cum objecto credito: repugnat enim metaphysicè ex parte actus Fidei tendere in objectum, quod non ita se habeat, ut ab ipso asseritur: ad hoc autem, ut actus sit supernaturalis, non requiritur, quòd connectatur cum supernaturalitate ex parte utriusque extremi, sed fat est, quòd connectatur cum supernaturalitate ex parte unius, nimirum ex parte principii.

421. Sic Unio Hypostatica respiciens Humanitatem, & Verbum, supernaturalis est, licet non connectatur cum extremo supernaturali ex parte Humanitatis, sed ex parte Verbi: Sic visio exterior, sensatio interior, apprehensio intellectualis humana, cognitio Angelica intuentes eandem albedinem. Antec. distinguuntur specie, non quidem per diversitatem objecti, cum objectum idem attingant, sed per diversitatem ex modo tendendi actus exigentis diversum principium. Pariter, inquit, actus supernaturalis, cum ex intrinsicis suis exigat principium supernaturale, quod non exigit actus naturalis, quàm optimè distinguetur ab actu naturali ex parte Principii, licet ab illo non distinguatur ratione objecti, si uterque actus respiciat idem objectum. Quinimò, ut plures hujus sententiæ Recentiores defendunt, actus naturalis, cum solum exigat connexionem cum principio naturali, solum arguit connexionem ex intrinsicis suis naturalem cum objecto: licet enim quandoque attingat objectum, quod Metaphysicè nequit aliter se habere, quàm ut ab actu attingitur, id

non se habet ex formali actus exigentia, sed necessaria exigentia objecti, ita ut si per impossibile objectum aliter se haberet, non existeret naturalis actus deficeret, sicut nec deficeret principium actus, ut patet in actibus attingentibus objectum aliter, ac est, quin ex eo deficiat virtus intentionalis naturalis.

Cæterum in actibus supernaturalibus, extra contingit, cum ex intrinsicis suis exigat principium supernaturale non potens intueri in actum, nisi objectum se habeat modo, quo actu attingitur, propter quod actus supernaturalis attingit majori cum efficacia objectum, quàm actus naturalis. Sicuti actus Fidei attingit illud cum majori infallibilitate, quàm actus scientie naturalis. Ex quo plurimi Theologi cum Ripalda lib. 3. disp. 45. lect. 5. & Borull disp. 1. de Visione Dei lect. 2. tenent, actum naturalem posse habere objectum formale supernaturale, quàmvis ex suo modo tendendi, nullam possit includere cum tali objecto connexionem, sed que distinguatur ab actu supernaturali, verumtamen circa idem objectum formale, cum actus supernaturalis ex intrinsicis suis asserat connexionem cum suo objecto formali. Quia data solutione, nulla manet vis argumento. Verum, nihil-
lor, opus non est tanta Doctrina ad argumentum dissolvendum: adhuc enim permittit Maj. melatenus tener intentum adversariorum. Quæ causa.

Resp. secundò, omitto Maj. & nego Min. Ad probat. dist. Antec. est objectum naturale, si-
luntas feratur in illud, prout conforme dictum-
ni, & legi naturali, concedo; prout contra-
dictamini, & legi supernaturali, nego Antec. &
Conseq. Ratio est, quia objectum temperantiae, v. g. moderatio in cibis (idem suo modo et de aliis) considerari potest, vel ut utile ad videndum, aut ne homo impediatur ad elicendas actiones naturales honestas: & sic per naturale dictamen representatum, manet secundum objectum, & obliquum purè naturale, si-
correspondet virtus naturalis. Vel considerari potest, ut ex hoc objecto formali ordinabile per dictamen supernum ad Politicam supernaturalem agendam cum Sanctis, & Amicis Dei, quoniam sensu dicit in obliquo terminum supernaturalem. Virtus autem supernaturalis moralis attingens objectum suum ita representatum producit actum exigentem eam representationem pernam ad sui elicentiam: Sicut enim voluntas, ut eliciat actum naturalem, debet illuminari per actum saltem naturalem intellectus; ita eliciat actum supernaturalem, debet illuminari per actum intellectus supernaturalem: cum motem denominatio ab ea ordinatione accepta sit supernaturalis, eamque attingat actus supernaturalis; exinde attingit saltem in obliquo objectum supernaturale, quod satis est, ut circa illud supernaturalis virtus se exercent: nam licet illud respectus sit extrinsecus objecto naturali, non est extrinsecus, sed intrinsecus actui attingenti, et intrinsecus, & essentiali suo modo tendendi ob-

jectum illud cum eo respectu. Quæ est expressa mens D. Th. cit. n. 387. & q. 1. de Virtutibus artic. 10. quem variis in locis latè exponit, & sequitur Ex. Doct. & innuit etiam in præsentia, disp. 3. de penitentia sect. 6. n. 9.

S. IV.

424. **O**bjicies nonò ex Arriaga, & Recentioribus, impugnando illariones doctrinæ nostræ. Non repugnat creatura rationalis intrinsicè supernaturalis: ergo supernaturalitas à nobis explicata nulla est: Probatur Anteced. Non repugnat creatura rationalis ex intrinsicis suis sufficiens ad intuendum Deum: ergo &c. Probatur Antec. Non repugnat in Humanis Servus ex intrinsicis suis sufficiens ad intuendum Dominum: ergo neque repugnat creatura serva Dei ex intrinsicis suis sufficiens ad intuendum Deum. Confirmatur primò à quodam Moderno, ut ipse ait, efficacius: Ratio servitutis non obstat, ne homo, cum gratia & lumine gloriæ, sit sufficiens ad intuendum Deum: ea enim dona hominem non extrahunt à ratione servitutis: ergo neque ratio servitutis obstat, ne homo sine gratia sit sufficiens ad intuendum Deum. Confirmatur secundò ab aliis: Servitus naturalis non impedit, ne creatura rationalis sit potens se sola ad cognitionem Dei naturalem: ergo neque ad visionem intuitivam. Confirmatur tertio. Illa creatura non esset à se, sed dependeret à Deo: atqui creatura, quæ non esset à se, sed quæ dependeret à Deo, non repugnat: ergo &c. Confirmatur quartò. Cuiusque accidenti correspondet substantia, cui tale accidens debeat: sed Visio beatifica est accidens respectu substantiæ rationalis creatæ: ergo correspondet illi substantia rationalis creatæ, cui talis visio debeat.

425. **R**esp. nego Anteced. ad probat. nego Antecedens, ad probat. concedo Antecedens, & nego Conf. Ratio est, quia in humanis per visionem Domini, non habet Servus Beatitudinem, felicitatem, neque possessionem hereditatis Domini, secus autem per Visionem intuitivam Dei, quæ est tota merces, & Beatitudo, ut constat ex Verbis Christi, Matth. 5. *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt*: etenim ex vi illius visionis transformatur homo in imaginem supernaturalem Dei, ut docet Scriptura, 1. Joan. 3. *Similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est*, & 2. Cor. 3. *Nos vero omnes revelat à facie gloriæ Domini speculantes in eandem imaginem transformamur. Quo explicatur diversitas Visionis, quæ facies Dei velata aliquando visa est, sicuti vidit Jacob, Gen. 32. Hæc enim dona adeò excedunt Creaturæ rationalis jura, ut non solum ad ea habenda, verum etiam ad ea verè cognoscenda se sola impotens sit, ut ait Augustinus: *Queris, utrum possit Deus videri? Respondeo potest: Si queras, unde sciam? Respondeo, quia in venerabilissima Scriptura legitur: Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Hinc*

426. **A**d primam Confirm. concedo Antecedens, & nego Conf. quia ratio servitutis non obstat, ne

Dominus pro sua liberalitate conferat beneficia, quæ servo independentè à Domini beneficio non debentur; adeoque non obstat, ne conferat lumen gloriæ, quo reddatur potens ad visionem beatificam: at verò ea servitutis ratio obstat, ne servo ratione sui ea elevatio debeat, quæ est propria filii, adeoque solum haberi potest per beneficium illius, à quo elevatur ad gratiam filiationis: Sic Paulus ad Rom. 8. *Acceptis Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus Abba (Pater): ipse enim Spiritus testimonium reddit Spiritui nostro, quod sumus Filii Dei. Si autem filii, & heredes: heredes quidem Dei, coheredes autem Christi.* Hæc autem est ratio à priori, propter quam Humanitas creata assumi potest per Unionem Hypostaticam, quin ratio creaturæ ad hanc assumptionem, & elevationem obstat, quamvis eadem ratio creaturæ obstat, ne ipsa Humanitas exigit ex intrinsicis suis talem elevationem: ut videas, quàm inefficax sit hujus Recentioris efficacia, & quantum pugnet, non solum contra auctoritatem Cyrilli supra citati, verum etiam contra ipsam rationem Theologicam. Ad secundam Confirm. concedo Antecedens, & nego Conseq. quia cognitio naturalis, nequaquam secum affert possessionem, & hereditatem Dei, secus autem visio intuitiva.

427. **A**d tertiam Confirm. dist. Maj. dependeret à Deo per prædicatum reale, nego: per prædicatum chymæricum ab arguente confictum, concedo Maj. & dist. Min. nego Conseq. Ratio est, quia sicut quodvis prædicatum est strictè dependens à libera voluntate Creatoris, quoad produci, vel non produci, ita quodvis prædicatum essentialis servitutis ad Deum est strictè dependens à libera voluntate Dei, quoad exaltari ad superna, five ad Domini possessionem, vel non exaltari, ut ex terminis constat, & aiebat Cyril. n. 389. Undè sicut casu, quo fingeretur Creatura sine libertate Dei ad illam producendam, vel non producendam, sed quæ essentialiter exigeret ex intrinsicis suis produci à Deo ab æterno, fingeretur dependens à voluntate Dei, non quidem per prædicatum reale, sed per prædicatum chymæricum, ita si fingeretur creatura rationalis sine libertate Dei ad illam elevandam, vel non elevandam ad superna, sed quæ essentialiter ex intrinsicis suis esset superna, fingeretur dependens à Deo, non quidem per prædicatum reale, sed per prædicatum chymæricum. Ad quartam Confirm. nego Maj. etenim de ratione accidentis, sicuti de ratione modi solum est, quod modus, vel accidens substantiam exigit, non verò, quod substantia exigit tale accidens: Substantia enim solum exigit accidens intra suam lineam, secus autem illud, quod est sæpe lineæ exaltativum. Sic Unio Hypostatica Humanitatis humanitatem exigit; humanitas verò non exigit talem unionem. Sic etiam Visio beatifica, utpotè actus vitalis intellectus, & accidens illius exaltativum, intellectum exigit; intellectus verò talem visionem exigere nequit.

428. **O**bjicies 10. Plura sunt entia supernaturalia, quæ

00003

quæ